

CZU 342.733(478)

DOI 10.5281/zenodo.5578208

FENOMENUL DISCRIMINĂRII ÎN INSTITUȚIILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN REPUBLICA MOLDOVA

Mariana PAVLENCU,
doctor în drept, conferențiar universitar

Vitalie COSTIȘANU,
master în drept

Combaterea discriminării este expresia idealului egalității între oameni. În majoritatea contextelor „principiul egalității” este definit ca absență a oricărei discriminări directe sau indirecte. Lumea în care trăim este diversă, ea impune persoanelor cu identități variabile să interacționeze generând comportamente de cooperare și caritate, alteori competiția și atitudinea exclusivistă. Motivațiile discriminărilor pe criterii identitare sau de opțiune sunt cel mai des sexul, rasa, nivelul studiilor, naționalitatea, etnia, limba, religia, categoria socială, convingerile, orientarea sexuală, vârsta, dizabilitatea, boala cronică necontagioasă, infectarea HIV, apartenența la o categorie defavorizată.

În prezent, principiul nediscriminării este inserat, practic, în toate tratatele și documentele internaționale de protecție a drepturilor omului. Discriminarea bazată pe diversele criterii este interzisă de dispoziții expres prevăzute de actele normative.

Cuvinte cheie: discriminare, combatere, egalitate, comportament, criterii, nediscriminare, interzicere.

DISCRIMINATION PHENOMENON IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Mariana PAVLENCU,
PhD, Associate Professor

Vitalie COSTIȘANU,
master of law

Combating discrimination is an expression of the ideal of equality between people. In most contexts the „principle of equality” is defined as the absence of any direct or indirect discrimination. The world we live in is diverse, it requires people with variable identities to interact by generating cooperative and charitable behaviors, other times competition and exclusive attitudes. The motivations of discrimination based on identity or choice are most often gender, race, level of education, nationality, ethnicity, language, religion, social category, beliefs, sexual orientation, age, disability, chronic non-contagious disease, HIV infection, belonging to a disadvantaged category.

At present, the principle of non-discrimination is contained in practically all international treaties and documents for the protection of human rights. Discrimination based on various criteria is prohibited by provisions expressly provided by normative acts.

Keywords: discrimination, combat, equality, behavior, criteria, non-discrimination, prohibition.

Introducere. Dreptul la egalitate în fața legii și protecția tuturor împotriva discriminării reprezintă norme fundamentale ale legislației internaționale și naționale în materia drepturilor omului.

În anumite sisteme legislative naționale și regionale, legislația pentru egalitate a evoluat în ultimele câteva decenii, inclusiv în RM. În a doua jumătate a secolului al XX-lea, legislația internațională în materia drepturilor omului creează un

cadru legal major pentru protecția drepturilor și libertăților individuale. Cu toate acestea, majoritatea statelor lumii nu posedă protecție legală efectivă împotriva discriminării sau mijloace legale pentru a promova egalitatea. Chiar și în țările în care astfel de prevederi există, încă rămân multe de făcut pentru a asigura realizarea dreptului la egalitate.

Dreptul la egalitate este dreptul tuturor ființelor umane de a fi egale în demnitate, de a fi tratate cu respect și considerație și de a participa în condiții de egalitate cu ceilalți la orice aspect al vieții economice, sociale, politice, culturale sau civile. Toate ființele umane sunt egale în fața legii și au dreptul la protecție garantată de stat.

Ca un aspect al egalității, tratamentul egal nu este echivalent tratamentului identic. Pentru a realiza egalitatea deplină și efectivă este necesar ca oamenii să fie tratați în mod diferit în funcție de circumstanțele lor diferite, să fie afirmată valoarea lor egală și să fie sporite capacitățile lor de a participa în societate ca egali.

Pe segmentul promovării drepturilor omului toate statele au datoria de a ridica nivelul conștientizării publicului cu privire la egalitate, și în a se asigura că toate instituțiile educaționale, inclusiv școlile private, religioase și militare, să furnizeze o educație potrivită despre egalitate ca un drept fundamental.

Materiale și metode aplicate. La realizarea acestui studiu au fost utilizate diferite metode de cercetare științifică: analiza sistemică, analiza logică, analiza comparativă, sinteza și clasificarea. Materialele utilizate sunt: doctrina juridică națională și internațională, literatura de specialitate, legislația națională și internațională, precum și diferite sondaje și publicații ale savanților din domeniu.

Rezultate obținute și discuții. Odată ce un stat își adoptă propriile legi și politici, acesta se obligă să pună în aplicare dreptul la egalitate care va trebui să fie accesibil tuturor. Toate statele democratice trebuie să facă pașii necesari pentru a se asigura că toate aceste legi și politici sunt aduse la cunoștința tuturor persoanelor care ar putea să fie interesate de acestea prin toate mijloacele adecvate.

Nicio derogare de la dreptul la egalitate nu este permisă. Orice rezervă la un tratat sau la alt

instrument internațional ce ar crea o derogare de la dreptul la egalitate va fi nulă și neacceptată.

Într-o societate democratică toți subiecții au aspirații și sentimente, iar fiecare din aceștia este unic în felul său. Unul dintre obiectivele primordiale urmărite de fiecare stat care promovează democrația și care se declară și se dorește a fi un stat de drept se impune să contribuie la tratamentul egal al tuturor persoanelor în societate. Cadrul legal în vârf cu Constituția Republicii Moldova impun atârănarea corectă și egală față de toți cetățenii, indiferent de dizabilitatea acestora, etnie, naționalitate, apartenență politică, religie, culoare, situația financiară ori socială etc. Fiind parte la un șir de tratate internaționale din domeniul drepturilor omului, Republica Moldova își asumă angajamentul să asigure respectarea principiului egalității și a tratamentului egal și corect față de toți cetățenii săi în toate domeniile vieții sociale, inclusiv în sistemul de învățământ [3]. Cazurile de discriminare, hărțuire, discursurile de ură și instigarea la ură se prezintă a fi un pericol considerabil în asigurarea finalității drepturilor omului, unde acestea au ca scop crearea și asigurarea unui mediu de dezvoltare armonioasă și sigură pentru copii și tineri în societate, dar și în instituțiile de învățământ.

După cum cunoaștem, școala este locul unde fiecare copil își petrece cel mai mult timp din viața sa, considerăm că aceasta trebuie să asigure o atmosferă de creștere a copiilor într-un mediu prietenos, sigur, confortabil și prielnic pentru dezvoltarea armonioasă a acelor care se află în sistemul de învățământ. Toți copiii trebuie să aibă acces la studii calitative, indiferent care sunt criteriile care îl diferențiază de ceilalți precum și părerile sau viziunile acestora. Reacțiile pe care un profesor sau un coleg le-ar putea avea în direcția unui copil îi poate afecta acestuia percepția și sentimentele față de el însuși, percepția lui asupra altora și calitatea relațiilor interpersonale.

Multiplele provocări și situații care atentează la siguranța copiilor și tinerilor în societate dar și în instituțiile de învățământ, precum și a acelor situații care au atentat la dreptul de a avea un proces educațional egal și nediscriminatoriu pentru cei care își fac studiile în Republica Moldova determină ca să fie efectuate diverse studii care vor

identifica problemele cu care se confruntă sistemul de învățământ din Republica Moldova, precum și subiecții participanți ai acestuia, motivele care generează aceste probleme, dar și posibilele soluții care ar înlătura problema discriminării și a bullying-ului în instituțiile de învățământ [5].

Spre regretul nostru, studiile arată cum erorile fundamentale de atribuire și erorile cognitive în general se datorează stereotipurilor și prejudecăților, care pot provoca discriminări, care pot influența negativ mediul de clasă, performanța academică a elevilor și studenților precum și starea lor psihică și fizică. Atunci când vorbim despre discriminare, de cele mai multe ori suntem și în prezența unei intenții reale a unei persoane de a limita drepturile cuiva la acces la anumite bunuri și servicii, care sunt însoțite de inexistența unei justificări rezonabile pentru a acționa în asemenea mod [2].

În general, putem identifica doi factori care influențează în mod direct apariția și răspândirea fenomenului de discriminare și ură în societate. Acești factori sunt *prejudecățile și stereotipurile*.

Prejudecățile reprezintă ideile preconcepuate care, de cele mai multe, ori sunt și eronate, pe care o persoană și le formează asupra unui lucru, adoptate de obicei fără cunoașterea directă a faptelor, impuse în mare parte prin educație copiilor de la o vârstă fragedă sau prin promovarea acestora de către societate.

Stereotipurile reprezintă următorul nivel al prejudecăților. Atunci când este stereotipică, o persoană poate avea o viziune distorsionată despre anumite lucruri. Fiecare dintre noi se află sub influența stereotipurilor încă de când suntem copii. Acestea conduc la formarea ideilor preconcepuate față de anumite lucruri, oameni sau ideologii. Oamenii stereotipici, odată cu înaintarea în vârstă, își hrănesc și ura față de oameni, culturi, convingeri, limbi sau religiile la care se referă aceste stereotipuri.

O obligație a statelor membre la Convenția ONU cu privire la drepturile copilului constituie crearea de oportunități egale în educație pentru toți copiii fiind și o tendință comună a tuturor statelor semnatare [1]. Educația de calitate este un drept fundamental al copilului pentru a garanta accesul la oportunități de dezvoltare și de viață, iar

guvernele trebuie să ia toate deciziile în domeniul educației, ținând cont de acest fapt [4]. Totodată, dreptul la educație generează și o multitudine de obligații ale statelor membre care rezultă din prevederile tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte precum și din actele normative naționale din domeniul educației.

Din păcate, printre realitățile din Republica Moldova întâlnim în toate sferile sociale cazuri de discriminare a oamenilor. Pentru anumite diferențe, persoanele sunt limitate sau excluse din activități sau le sunt limitate interesele care le privesc atunci când este vorba despre participarea lor la locul de muncă, la școală, în instituțiile medicale, accesul la diferite bunuri și servicii etc., indiferent de legile care sunt emise pentru a proteja persoana de tratamente incorecte și inegale, ofensatoare sau agresive față de ei și semenii lor. Totuși actualmente încă nu dispunem de mecanisme eficiente care ar fi eficiente să asigure egalitatea de șanse în dezvoltarea și participarea lor eficientă la treburile sociale, iar prin urmare drepturile acestora rămân a fi doar la nivel declarativ fără a avea un impact pozitiv asupra beneficiarilor acestor drepturi.

Referindu-ne nemijlocit la sistemul de învățământ, vom afirma că orele pe care le petrec copiii la școală sunt cele care își lasă cel mai mult amprenta asupra stării lor fizice și psihice, de aceea este foarte important ca mediul lor de învățământ să prezinte un grad de confort psihologic ridicat, pentru ca aceștia să se poată dezvolta armonios, să învețe cât mai bine și să poată utiliza mai apoi cunoștințele pe care le primesc pentru construirea unei cariere profesionale în viitor. Chiar dacă acest fapt este cunoscut de majoritatea atât a elevilor, cât și a cadrelor didactice, momentele când elevii sunt discriminați în cadrul școlilor, astfel lezându-se dreptul la o educație incluzivă și egală, sunt tot mai dese. În urma diverselor sondaje se observă că mulți copii se plâng că sunt agresați sau umiliți pentru că aparțin unei alte religii, sunt de altă etnie, culoare, naționalitate sau limbă pe care o vorbesc [6]. Cel mai grav e că aceștia sunt nedreptățiți nu doar de alți colegi, ci și de profesori și de părinții celorlalți copii, considerându-i ne la locul lor printre ceilalți. Printre cele mai importante probleme din cauza căreia apare discriminarea se află: lipsa de transport pentru copiii care locuiesc departe

de școală, taxele aleatorii impuse de către directorii școlilor pentru înmatricularea elevilor, dar și pe parcursul studiilor precum și alte taxe pentru profesori, dotarea necorespunzătoare a școlilor cu echipamente pentru copiii cu dizabilități, tratamentul ostil față de copiii ce aparțin altor etnii (în special romii), tratamentul umilitor aplicat elevilor ce fac parte din minorități sexuale.

Printre problemele identificate ar fi și faptul că în prezent tot mai multe mesaje apar în rândurile tinerilor, dar și în media când educatorii s-au purtat agresiv cu copiii pentru că părinții nu contribuie la creșterea bugetului fondului clasei/școlii prin plata taxelor neformale, care de altfel sunt interzise. Aceasta generează dispute între părinții și copiii care refuză să achite aceste taxe, pe deoparte, și profesorii și ceilalți părinți și copii pe de altă parte, care se transformă într-o continuă hărțuire a copiilor a căror părinți nu au achitat taxele neoficiale/ necuvenite. Totodată, elevii din diferite grupuri social vulnerabile sunt ignorați și nesocotiți atunci când vine vorba de organizarea și participarea acestora la diferite festivități școlare sau extrașcolare [8].

De asemenea, o altă problemă majoră cu care se confruntă tinerii în instituțiile de învățământ este și cea legată de fenomenul de bullying. Anume, bullying-ul asemănător cu discriminarea este definit ca fiind un comportament ostil (de excludere, umilire, luare în derâdere pe cineva), însă comparativ cu discriminarea care atestă acest gen de comportament la un fapt real, bullying-ul presupune dorința individului de a-și câștiga puterea și autoritatea, punându-i pe alții într-o lumină proastă, fără a fi prezent conflictul bazat pe o problemă real existentă. Fenomenul bullying-ului poate fi prezent atât în interacțiunea dintre persoane, cât și pe plan politic mondial, în interacțiunea dintre state [7].

O altă diferență între bullying și discriminare ar fi că în cazul discriminării comportamentul ostil al persoanei se manifestă mai mult într-o formă verbală, prin injurii sau alte expresii ofensatoare, însă în cazul bullying-ului persoana poate adopta un comportament mai agresiv apelând de cele mai multe ori, pentru a-și îndeplini scopul, la violență. Victima bullying-ului se află de obicei într-o stare vulnerabilă față de agresorii săi, ne-

dispunând de resurse (psihologice, fizice, sociale) pentru a se apăra. Specific bullying-ului mai poate fi menționat faptul că acesta poate fi aplicat atât de o persoană care este împotriva unui individ ce face parte dintr-o categorie de criterii protejate de lege, ori chiar de cineva care, aparținând unei astfel de categorii, nu dorește să fie discriminat.

Bullying-ul se manifestă în rândurile elevilor în cazurile când aceștia provin din familii înstărite și consideră că sunt superiori celor din familii mai sărace, astfel permițându-și o atitudine umilitoare și deseori violentă față de aceștia. Elevii sunt înjurați, batjocoriți, loviți de către colegii lor și nu pot face nimic pentru că părinții nu au curaj pentru a se adresa instanțelor competente care să îi apere sau cel puțin să întreprindă măsuri. Adesea în urma unei plângeri depuse împotriva unui copil din familiile înstărite, situația se înrăutățește în loc să se rezolve. Pentru „a-l învăța minte” pe cel care a depus plângere, elevul vinovat împreună cu alții care îl susțin devin mai agresivi și aplică tratamente violente atât în cadrul orelor, cât și în afara acestora [6].

De asemenea, cu problema discriminării și a bullying-ului se confruntă și copiii ai căror părinți nu doresc sau nu pot achita taxele suplimentare impuse de conducerea școlii, taxe și plăți care nu sunt înregistrate și declarate sub nici o formă și în esența lor sunt ilegale. În conformitate cu prevederile art. 35, alin. (4) din Constituția Republicii Moldova, se stabilește că „învățământul de stat este gratuit” [2]. Cu toate acestea, părinții continuă să achite diferite taxe neformale pentru dotarea instituțiilor de învățământ, reparații etc., iar administrația oferindu-le un bon precum că suma încasată de la părinți constituie o donație benevolă. Deși copiii din categoriile social vulnerabile sunt scutiți de astfel de contribuții, totuși conform unui studiu sociologic realizat de Oficiul Avocatului Poporului s-a constatat că aproximativ 65,8% din respondenți consideră că posibilitățile financiare afectează dreptul copiilor la educație în foarte mare măsură [9]. Astfel, deși se consideră că taxele achitate de părinți sunt benevole, rezultatele studiului menționat demonstrează contrariul și reprezintă un motiv pentru încălcarea dreptului copilului la educație.

În cadrul orelor de clasă profesorii sunt cei

care separă elevii în funcție de anumite criterii, fiind așezați în ultimele bănci, copiii de origine romă sau o altă etnie, iar ceilalți în primele bănci sau cazuri când profesorii nu-i implică pe aceștia sau pe cei care au dizabilități ori sunt dintr-o familie social vulnerabilă și nu achită taxele școlii în activitățile școlare sau extrașcolare cu pretextul că nu vor face față. Foarte dese sunt și cazurile când profesorii fac public comparații între elevi. Chiar dacă sunt elevi care, deși sunt în relații de prietenie cu unii copii mai problematici însă nu prezintă același comportament, profesorii își permit într-o formă foarte agresivă să-i pună „pe același cântar” ori ocazional chiar să-i numească cu cuvinte urâte [6].

Un alt mod de discriminare prin care copiii sunt discriminați în mediul școlar este hărțuirea. Fie că de profesori sau de colegi, mulți copii au de suferit drastic din cauza hărțuirii permanente de care au parte la școală. Aceștia sunt loviți, umiliți, batjocoriți de către ceilalți în mod constant doar pentru că nu au aceleași principii, au altă religie sau nu au surse financiare îndeajuns pentru a avea parte de aceleași privilegii ca și ceilalți copii. Unii elevi sunt hărțuiți pe o perioadă scurtă de timp, cât există o problemă în familiile lor, iar dacă aceștia încep să prezinte un comportament dorit de ceilalți, atunci problemele lor se opresc, iar comportamentul hărțuitor al celorlalți încetează.

Unul din principalii subiecți din societate căreia îi revine un rol de bază pe segmentul de combatere a fenomenului de discriminare din toate sferile cât și în instituțiile de învățământ este Consiliul pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității care prin mai multe decizii ale sale formulează un șir de recomandări privind înlăturarea comportamentului discriminator în instituțiile de învățământ precum și măsuri ce urmează a fi implementate pentru a asigura incluziunea în instituțiile de învățământ și asigurarea șanselor egale pentru toți care se află în proces educațional, care au fost adresate instituțiilor de învățământ și conducerii acestora [4]. Astfel, datorită activității Consiliului pentru comportamente discriminatorii și hărțuire, profesorii, educatorii sau chiar și directori de școală au fost învinuiți de discriminare, trași la răspundere în modul corespunzător.

La fel ca în Republica Moldova, fenome-

nul discriminării este prezent și în instituțiile de învățământ din alte state, inclusiv cele din Uniunea Europeană. Pentru fiecare stat în parte probleme pot să difere în funcție de grad dar și modul de manifestare. De exemplu cea mai răspândită formă de discriminare din România este cea rasială și se bazează pe tendința sporită de a segrega copiii de etnie romă de cei români [7].

Ca asemănare ce privește problema discriminării în România, dar și în Republica Moldova este accesul limitat în instituțiile de învățământ al persoanelor cu dizabilități. Însă, dacă la noi am stipulat că în situații dificile se află toate categoriile de persoane cu dizabilități locomotorii, în România situația este puțin mai bună decât la noi [9].

La fel ca și în Republica Moldova, România se confruntă cu problema dotării necorespunzătoare a școlilor cu echipamente pentru persoanele cu dizabilități locomotorii. În școlile din România foarte puțini elevi cu dizabilități pot fi văzuți pentru că majoritatea din ei nu au acces în instituțiile de învățământ. Totuși sunt și aspecte pozitive care la noi nu sunt implementate. Guvernul României depune efort ca fiecare copil cu deficiențe de auz să aibă acces la aparat auditiv pentru a putea merge la școală împreună cu ceilalți copii. De asemenea, pentru copiii orbi sunt prevăzute materiale didactice în alfabetul Braille care le oferă posibilitatea de a studia fără nici un impediment obiectele de la școală. Mai mulți ca atât, în România sunt organizate diferite concursuri la disciplinele școlare care le oferă copiilor orbi posibilitatea de a-și demonstra aptitudinile și de a ajunge la rezultate mai înalte decât semenii lor. Sunt și cazuri când elevi orbi au susținut examenul de bacalaureat, format în limbajul Braille, obținând rezultate spectaculoase în cadrul acestora [9].

Concluzii și recomandări. În scopul asigurării unui proces nediscriminator și sigur pentru cei ce se află în cadrul acestuia, recomandăm implementarea mai multor acțiuni ce ar facilita procesul de nediscriminare cum ar fi :

- pregătirea și sensibilizarea cadrelor didactice, a elevilor și a părinților lor privind fenomenul de discriminare a copiilor cu cerințe speciale și consecințele lui asupra victimelor, precum și consecințele răspunderii pentru faptele discriminatorii și formele răspunderii;

- asigurarea incluziunii sociale a copiilor cu dizabilități în cadrul instituțiilor de învățământ;

- asigurarea că în cadrul orelor de educație civică sau alte discipline similar să fie temele ce țin de discriminare și bullying, care să aibă un caracter obligatoriu de implementat pentru profesori;

- dezvoltarea unei aplicații mobile cu ajutorul căreia elevii și studenții ar putea primi răspunsuri cu privire la fenomenul discriminării și bullying, metodele de combatere a acestor acțiuni, totodată cu posibilitatea de a sesiza un fapt discriminator în fața autorităților competente;

- monitorizarea fenomenului de discriminare în instituțiile de învățământ și aplicarea pedepselor în conformitate cu legislația Republicii Moldova pentru cei care comit fapte de discriminare, hărțuire sau bullying sau au instigat la aceste fapte.

Orice tip de discriminare este interzisă în R. Moldova, iar faptele acesteia se sancționează de organele competente. Orice faptă de discriminare atrage o anumită răspundere, în funcție de natura faptei: disciplinară, civilă, contravențională sau penală.

Referințe bibliografice

1. Convenția ONU privind drepturile copilului, broșura 10x15 ro_COR - NOU 2014.indd (unicef.org) (accesat la 09.09.21)
2. Constituția Republicii Moldova Adoptată la 29 iulie 1994. Publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.1 din 18.08.1994 lex.justice.md/document_rom.php?id=44B9F30E:7AC17731 (accesat la 19.08.21)
3. www.soros.md/files/publications/documents/Raport%20Nediscriminare%20analiza%20comparata.pdf, Raport Nediscriminare analiza comparata.pdf (soros.md) (accesat la 12.09.21)
4. www.rm.coe.int/studiu-național-perceptia-cu-privire-la-pregatirea-actorilor-din-secto/1680alcded (accesat la 16.08.21)
5. Recunoașterea și combaterea discriminării - European Roma Rights Centre (errc.org) (accesat la 17.09.21)
6. www.cnajgs.md/uploads/asset/file/ro/419/Manual_Anti-Discriminare_pentru_Judecatori.pdf, [Manual_Anti-Discriminare_pentru_Judecatori.pdf](http://www.cnajgs.md/uploads/asset/file/ro/419/Manual_Anti-Discriminare_pentru_Judecatori.pdf) (cnajgs.md) (accesat la 17.09.21)
7. www.zdg.md/stiri/stiri-sociale/consultanta-juridica/discriminarea-ce-este-și-cum-sa-ti-aperi-drepturile, Discriminarea. Ce este și cum să-ți aperi drepturile - Ziarul de Gardă (zdg.md) (accesat la 17.09.21)
8. www.ombudsman.md/wp-content/uploads/2020/01/discrimin.mec-ro.pdf, [discrimin.mec-ro.pdf](http://www.ombudsman.md/wp-content/uploads/2020/01/discrimin.mec-ro.pdf) (ombudsman.md) (accesat la 12.09.21)
9. www.ubdcluj.ro/ro/despre/organizare/files/etica/Ghid-pentru-combaterea-discriminării-UBB.pdf [Ghid_pentru_combaterea_discriminării-UBB.pdf](http://www.ubdcluj.ro/ro/despre/organizare/files/etica/Ghid-pentru-combaterea-discriminării-UBB.pdf) (ubdcluj.ro) (accesat la 10.09.21)

Despre autori

Mariana PAVLENCU

*doctor în drept, conferențiar universitar,
Academia „Ștefan cel mare” a MAI,
e-mail: catedra@mail.ru*

Vitalie COSTIȘANU,

*master în drept,
procuror în cadrul PCCOCS al Republicii Moldova,
e-mail: costihsanu@mai.ru*